

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Jak mówić i pisać o kondycji lokalnego systemu pomocy społecznej?

dr hab. Łukasz Łotocki, prof. UW

Gdańsk, 26.03.2026

Forum Analityków Włączenia Społecznego

Wydarzenie współfinansowane ze środków programu

Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027

SMS

- **STOSOWNOŚĆ**

adekwatność do tematu, odbiorców (grupy docelowej), sytuacji, kontekstu, itd.

- **MERYTORYCZNOŚĆ**

treściwość, rzetelność, oparcie na faktach, argumentach, informatywność

- **SUGESTYWNOŚĆ**

oddziaływanie na wyobraźnię, sposób myślenia, emocje, perswazyjność

PIN ...*do sugestywności*

- **PROSTOTA**

przejrzystość, zrozumiałość, zwięzłość, przystępność, plastyczność

- **ILUSTRACYJNOŚĆ**

obrazowość, barwność, konkretność, dynamiczność

- **NARRACYJNOŚĆ**

zaangażowanie, sekwencyjność, personalizacja, konfrontacja z problemem, zwroty akcji, puenta

PROSTOTA □ SUGESTYWNOŚĆ

**Jestem głęboko przekonany, że ogromna większość Polaków
w podobny sposób pojmuje cele, do których powinniśmy zdążać.**

Polacy mają jeden cel! (za: J. Bralczyk)

PROSTOTA □ SUGESTYWNOŚĆ

- Fundusze... → Pieniądze...
- Aplikować o... → Starać się o...
- Burmistrz przybył... → Burmistrz przyjechał...
- Nosił się z zamiarem... → Chciał...
- Dokonał wyboru... → Wybrał...
- Dokonał przelewu... → Przelał, przekazał...
- Posiada wiedzę... → Wie...

(Na podst. D. Tworzydło, P. Kuca)

PROSTOTA □ SUGESTYWNOŚĆ

- Otrzymał... → Dostał...
- Proces poszukiwania... → Szukanie...
- Uległ awarii... → Zepsuł się...
- Udzielił odpowiedzi... → Odpowiedział...
- Zwiększenie działań pomocowych... → Zwiększenie pomocy...
- Obligatoryjnie... → Obowiązkowo...

PROSTOTA □ SUGESTYWNOŚĆ

- gdyż... → bo...
- aczkolwiek... → ale...
- iż... → że...
- jakoby... → że...
- bowiem... → dlatego że/bo...

PROSTOTA □ SUGESTYWNOŚĆ

Strona czynna vs strona bierna

- Zasiłki stałe wypłacono 54 osobom.
- 54 osoby dostały pomoc w formie zasiłków stałych.
- Wypłaciliśmy zasiłki stałe 54 osobom.

PROSTOTA □ SUGESTYWNOŚĆ

Zasada diady (triady). Który obraz zobaczysz szybciej?

- Mój ulubiony żrebak był czarny i wysoki.
- Mój ulubiony żrebak był czarny, wysoki, miał długi ogon, krótko przystryżoną grzywę i białą plamkę na nosie.

(za: S. Kordasiewicz, T. Ołdak)

PROSTOTA □ SUGESTYWNOŚĆ

Zasada diady (triady). Który obraz zobaczysz szybciej?

- Skuteczność lokalnej pomocy społecznej opiera się na aktualnej wiedzy i zaangażowaniu pracowników.
- Skuteczność lokalnej pomocy społecznej opiera się na aktualnej wiedzy o problemach, zaangażowaniu pracowników, realizacji licznych badań, korzystaniu z ekspertyz i – finalnie - kierowaniu pomocy tam, gdzie naprawdę jest potrzebna.

PROSTOTA □ SUGESTYWNOŚĆ

Więcej kropek, mniej długich i trudnych wyrazów.

- Inwestycje w innowacje oraz badania i rozwój, budowa szerokopasmowej sieci internetowej, wsparcie ośrodków akademickich, rozbudowa infrastruktury transportowej poprawiającej dostępność komunikacyjną regionu, projekty wspierające rozwój turystyki biznesowej to jedynie część działań realizowanych w ramach programu, które mają przyspieszyć tempo rozwoju Polski wschodniej.
- Inwestujemy w innowacje oraz badania i rozwój. Budujemy szerokopasmową sieć internetową. Wspieramy ośrodki akademickie. Rozbudowujemy infrastrukturę transportową, która poprawia dostępność komunikacyjną regionu. Wspieramy rozwój turystyki biznesowej. To jedynie część działań realizowanych w ramach programu. Mają one przyspieszyć tempo rozwoju Polski wschodniej (za: J. Miodek i in.).

PROSTOTA □ SUGESTYWNOŚĆ

Trudne pojęcie po opisie, a nie przed...

- Mówimy o projektach badawczych z wykorzystaniem metody **foresight**, **oznaczającej, ogólnie rzecz biorąc, rozpoznawanie** potrzeb danej dziedziny w przyszłości, naturalnie, w stricte praktycznych celach.
- Mowa o projektach badawczych z wykorzystaniem metody rozpoznawania potrzeb danej dziedziny w przyszłości – zwanej **foresight** (za: J. Miodek i in.).

PROSTOTA □ SUGESTYWNOŚĆ

Długie, trudne wyrazy spowalniają rozumienie tekstu

- Ewaluacja, ewaluacyjny
- Upowszechnianie
- Regulujący
- Instytucja zarządzająca, Instytucja pośrednicząca
- Rekomendowane
- Konwergencja
- Optymalizacja (na podst.: J. Miodek i in.)

PROSTOTA □ SUGESTYWNOŚĆ

Nieczytelne skróty

- CUS
- CIC
- PCPR
- CAL
- IP
- IZ
- CAZ
- ???

PROSTOTA □ SUGESTYWNOŚĆ

Personalizacja (My... nawiązywanie relacji nadawca-odbiorca)

- Dane na wykresie 2. przedstawiają...
- Spójrzmy na dane zebrane na wykresie 2. Przedstawiają one...

ILUSTRACYJNOŚĆ □ SUGESTYWNOŚĆ

Mogą Państwo otrzymać kawałek marynowanej piersi kurczaka, delikatnie podsmażony pieczarkami w lekkim sosie śmietanowym

lub

kawałek wołowiny

(za: K. W. Mortensen)

ILUSTRACYJNOŚĆ □ SUGESTYWNOŚĆ

Jak szybko jechały samochody, które...

- zetknęły się... → 31,8 mil/godz.
- najechały na siebie... → 34,1 mil/godz.
- miały stłuczkę... → 38,1 mil/godz.
- zderzyły się... → 39,3 mil/godz.
- zmiażdżyły się... → 40,8 mil/godz.

(Za: A. Sułek)

METAFORY

- System działa jak **most**, który pomaga przejść ludziom przez kryzys i wrócić do stabilniejszego życia.
- System przypomina **mapę dróg**, gdzie różne instytucje prowadzą do wsparcia – czasem drogą prostą, a czasem bardziej krętą.
- Dla wielu osób system pomocy społecznej działa jak **latarnia**, która pomaga znaleźć kierunek w trudnych momentach życia.

Najlepsza potrawa przesolona traci smak

- W oceanie możliwości, gdzie każda aktywność była iskrą na wietrze zmian, projekt zakwitł jak burza róż w słonecznym ogrodzie wsparcia.

Jak dobrze dobrać metaforę?

- musi dotyczyć bezpośrednich doświadczeń każdego człowieka,
- nie powinna być skomplikowana (powinna być intuicyjna),
- musi dawać możliwość rozwijania (tworzenia ciągu skojarzeń),
- powinna być spójna z tematem, nie powinna go zniekształcać,
- nie powinna wywoływać negatywnych (w tym ośmieszających) skojarzeń.

(na podst.: J. Miodek i in.)

ILUSTRACYJNOŚĆ → SUGESTYWNOŚĆ

rzeczownik vs czasownik

- działanie → działać
- korzystanie → korzystać
- wynajęcie → wynająć
- złożenie → złożyć
- wstrzymywanie → wstrzymywać
- pomaganie → pomagać
- aktywizowanie → aktywizować

(na podst.: J. Miodek i in.)

ILUSTRACYJNOŚĆ □ SUGESTYWNOŚĆ

Steve Jobs vs Bill Gates

- Szanowni Państwo, ledwie rok temu z tej samej sceny ogłaszałem, że zamierzamy przesiąść się na intelowskie mikroprocesory. To było dla firmy jak przeszczep serca. Mówiłem wówczas, że zamierzamy dokonać tego w 12 miesięcy. Udało nam się to zrobić w zaledwie 7 miesięcy, a sam proces był najbardziej bezproblemową i efektywną transformacją tego typu w historii naszej branży.
- Nasze procesy są obecnie gotowe na sześćdziesięcioczerobitowe adresowanie pamięci; transformacja ta odbywa się bez większych niezgodności i nie pociąga za sobą zbyt dużych dodatkowych kosztów. Oprogramowanie, stare oprogramowanie trzydziestodwubitowe, ciągle działa, ale jeśli ktoś potrzebuje więcej miejsca w pamięci, procesor jest na to gotowy.
(za: C. Gallo)

ILUSTRACYJNOŚĆ □ SUGESTYWNOŚĆ

Steve Jobs vs Bill Gates

- Chciałbym teraz powiedzieć parę słów o iTunes, to dopiero emocjonujące (...).
Sprzedajemy ponad 5 milionów piosenek dziennie. Niesamowite, co? To daje 58 piosenek w każdej sekundzie każdej minuty i każdej godziny, każdego dnia.
- Proces testowania trwał już od ponad roku; wypuściliśmy wersję beta-2, którą testowało ponad 2 miliony osób. Finalna wersja próbna, będąca naszą ostatnią szansą na zebranie opinii, trafiła do ponad 5 milionów użytkowników. Przeprowadziliśmy wiele dogłębnych testów, w ramach których spotykaliśmy się i rozmawialiśmy z ludźmi (...) Robiliśmy to w siedmiu różnych krajach (...) testowano w nich wszystkie główne programy, których się obecnie używa (za: C. Gallo).

PROSTOTA □ SUGESTYWNOŚĆ

WKSAŹNIK MGLISTOŚCI

Steve Jobs vs Bill Gates

5,5

10,7

(za: C. Gallo)

ILUSTRACYJNOŚĆ, ALE BEZ PRZESADY

- Bez nadmiernego chwaleńia, patosu, dydaktyzmu

Cud funduszy europejskich. **X**

Tak obfity deszcz pieniędzy nie spadł na pomoc społeczną jeszcze nigdy w jej historii. **X**

Polska pięknieje dzięki unijnym dotacjom. **X**

(na podst.: J. Miodek i in.)

ILUSTRACYJNOŚĆ, ALE BEZ PRZESADY

- Bez nadmiernego chwaleńia, patosu, dydaktyzmu

(...) Funkcjonariusze Oddziału Ochrony Środowiska nie ustają w kontrolach, dzięki którym wszyscy możemy oddychać zdrowszym powietrzem. Ich służba jest może mało widowiskowa, ale za to bardzo potrzebna i skuteczna. W 2025 roku nałożyli 1 143 mandaty karne na tzw. trucielei. W 18 przypadkach sporządzili wnioski o ukaranie do sądu, a w 637 przypadkach zastosowali środki oddziaływania wychowawczego (wp.pl)

X

Nie warto narzekać, bo liczba 300 wniosków o wsparcie jest niższa niż w ubiegłym roku. X

UWAGA NA SŁOWA!

MOC SŁÓW PRZEDSTAWICIELI HANDLOWYCH

- Kontrakt → Umowa, dokumenty
- Sprzedawca → Konsultant
- Koszt → Inwestycja
- Problem → Wyzwanie
- Drogi → Z górnej półki
- Tańszy → Bardziej przystępny
- Koszt usługi → Opłata za realizację

(za: K. W. Mortensen)

UWAGA NA SŁOWA!

MOC SŁÓW DENTYSTÓW

- Bolesny → Niewygodny
- Czy to boli? → Czy to przeszkadza?
- Ostrze → Numer 12
- Siekierka szkligna → Duże S
- Wyrwać → Usunąć
- Borowanie → Przygotowanie
- Igła → Końcówka
- Wypluć → Opróżnić jamę ustną
- Ból → Lekki nacisk

(za: K. W. Mortensen)

UWAGA NA SŁOWA!

MOC SŁÓW SPECJALISTÓW POMOCY SPOŁECZNEJ

- Wykluczeni społecznie → Osoby nieuczestniczące w życiu społecznym
- Marginalizacja społeczna → Ograniczenie dostępu, możliwości
- Niewydolność opiekuńczo-wychowawcza → Trudności z opieką nad dziećmi, wychowaniem dzieci
- Sytuacja dochodowa → Stan finansów rodziny, budżet domowy
- Objęcie wsparciem asystenta rodziny → Wsparcie asystenta w codziennym życiu
- Działania interwencyjne → Reakcja (pomoc) w nagłych problemach
- Deficyty opiekuńczo-wychowawcza → Trudności w zapewnieniu dziecku opieki
- Aktywizacja społeczno-zawodowa → Pomoc w powrocie do pracy (normalnego życia)

PROSTOTA + ILUSTRACYJNOŚĆ = SUGESTYWNOŚĆ x 2

- W 40 przypadkach stwierdzono niewydolność opiekuńczo-wychowawczą oraz trudną sytuację bytową rodziny.
- W 40 rodzinach rodzice mieli duże trudności z opieką nad dziećmi i brakowało pieniędzy na podstawowe potrzeby.

PROSTOTA + ILUSTRACYJNOŚĆ = SUGESTYWNOŚĆ x 2

- Po przeprowadzeniu rodzinnego wywiadu środowiskowego stwierdzono występowanie trudnej sytuacji bytowej oraz zasadność przyznania świadczenia pieniężnego.
- Po rozmowie i sprawdzeniu sytuacji okazało się, że rodzinie naprawdę brakuje pieniędzy. Dlatego zostanie pomoc finansową.

PROSTOTA + ILUSTRACYJNOŚĆ = SUGESTYWNOŚĆ x 2

- Rodzina pozostaje w trudnej sytuacji socjalno-bytowej i wymaga dalszego monitorowania przez pracownika socjalnego.
- Rodzina nadal ma poważne problemy z pieniędzmi na codzienne funkcjonowanie. Dlatego będziemy dalej sprawdzali, jak sobie radzi.

PROSTOTA + ILUSTRACYJNOŚĆ = SUGESTYWNOŚĆ x 2

- Pracownicy socjalni, dążąc do poprawy funkcjonowania rodzin w środowisku społecznym, podejmowali różnorodne działania aktywizujące oraz wspierające proces integracji społecznej.
- Pracownicy socjalni pomagali rodzinom wrócić do normalnego życia. Zachęcali ich członków do różnych działań. Wspierali ich w radzeniu sobie z codziennymi problemami.
- Pomagaliśmy rodzinom wrócić do normalnego życia. Zachęcaliśmy do różnych działań. Wspieraliśmy w radzeniu sobie z codziennymi problemami.

PROSTOTA + ILUSTRACYJNOŚĆ = SUGESTYWNOŚĆ x 2

Konkret... Który obraz zobaczysz szybciej?

- Jak ktoś mówi o psie czy o pudelku?
- Jak ktoś mówi o przyjściu czy o przybiegnięciu? (za J. Bralczyk)
- Jak ktoś mówi o pomocy rzeczowej czy o przekazaniu ubrań i butów.

PROSTOTA + ILUSTRACYJNOŚĆ = SUGESTYWNOŚĆ x 2

Konkret... Który obraz zobaczysz szybciej?

- W naszym projekcie udział wzięło kilkadziesiąt osób, którym trudno odnaleźć się na rynku pracy. Dzięki dobrym szkoleniom wiele z nich uzyskało nowe kompetencje zawodowe.
- Do udziału w projekcie zaprosiliśmy grupę 80 wychowanków rodzin zastępczych. Dotychczas zorganizowaliśmy 200 godzin szkoleń, dzięki którym mamy już 3 cukierników, 5 kucharzy, 14 kierowców i jednego fotografa

(na podst. S. Kordasiewicz, T. Ołdak)

PROSTOTA + ILUSTRACYJNOŚĆ = SUGESTYWNOŚĆ x 2

Nadaj kontekst liczbom...

- Przeciętny człowiek spędza 2 godziny dziennie w social mediach.
- To miesiąc życia rocznie. Albo 6 lat w ciągu 80-letniego życia.

PROSTOTA + ILUSTRACYJNOŚĆ = SUGESTYWNOŚĆ x 2

Nadaj kontekst liczbom...

- W ciągu roku zużywamy 6 mln plastikowych butelek.
- Gdyby ustawić je jedna na drugiej, powstałaby wieża wyższa niż Mount Everest.
- Gdyby ułożyć je w rzędzie, połączyłyby Warszawę z Berlinem.

PROSTOTA + ILUSTRACYJNOŚĆ = SUGESTYWNOŚĆ x 2

Nadaj kontekst liczbom...

- Fundusze Europejskie, które możemy w Polsce wykorzystać, to wielkie pieniądze! Jak wielkie? Wielu miłośników totalizatora 50-milionowa kumulacja przyprawia o zawrót głowy. Pieniędzy z europejskich funduszy jest ponad 5000 razy więcej

(za: J. Miodek i in.)

PROSTOTA + ILUSTRACYJNOŚĆ = SUGESTYWNOŚĆ x 2

Nadaj kontekst liczbom...

- W naszej gminie z pomocy społecznej korzysta 2 000 osób.
- To tak, jakby cała widownia dużego kina była wypełniona wyłącznie osobami potrzebującymi wsparcia.

PROSTOTA + ILUSTRACYJNOŚĆ = SUGESTYWNOŚĆ x 2

Nadaj kontekst liczbom...

- Pracownicy socjalni 4 000 razy odwiedzili rodziny w ubiegłym roku.
- To tak, jakby przez rok odwiedzali ponad dziesięć rodzin dziennie.

PROSTOTA + ILUSTRACYJNOŚĆ = SUGESTYWNOŚĆ x 2

Nadaj kontekst liczbom...

- 500 dzieci otrzymuje pomoc w naszej gminie.
- Tyle dzieci mieści się w 20 szkolnych klasach.

Uwaga na wewnętrzny sabotaż...

Natrętne sformułowania-wydmuszki

- **szeroko zakrojone** konsultacje społeczne
- wspieranie **szeroko rozumianej** innowacyjności
- **słowo klucz**
- **ogólnie rozumiana** realizacja założonego celu działania
- **element szerszego zamierzenia**
- **ogólnie rzecz biorąc**
- **krótko mówiąc**
- **stricte** (na podst.: J. Miodek i in.)

Uwaga na wewnętrzny sabotaż...

Oklepane sformułowania-wytrychy

- Siła napędowa regionu, koło napędowe gospodarki
 - Nabiera rozpędu...
 - Motor rozwoju
 - Budowanie potencjału
 - Budowanie partnerstwa
 - W trosce o dobro wspólne
 - Rozwój społeczeństwa obywatelskiego
 - Umacnia poczucie odpowiedzialności
 - Dać wędkę, a nie rybę itd.
 - Jak nie wiadomo o co chodzi, chodzi o pieniądze
 - Polityka innowacji
 - Inwestycja w człowieka
 - Inwestycja w kapitał ludzki
 - Klucz do sukcesu
 - Kluczowy
 - Przysłowiowy
- (na podst. J. Miodek i in.)

NARRACYJNOŚĆ

Ekologiczna uprawa roślin

- Wyobraź sobie, że kiedy pracowałem na tradycyjnej farmie, nie mogłem pozwolić dzieciom uściskać mnie na progu, kiedy wracałem do domu. Tatuś musiał najpierw wziąć prysznic, a jego ubranie trzeba było wyprać i zdezynfekować.
- Dziś wracam z pola kapusty i zaraz mogę wziąć w ramiona dzieci, bo na moim ciele nie ma nic toksycznego, co mogłoby im zaszkodzić!

(za: C. Gallo)

NARRACYJNOŚĆ

- Ten samochód będzie służył wam dłużej!
- Mój ojciec miał (...), którym przejechał 250 000 km bez większych napraw!

(za: E. Mistewicz)

NARRACYJNOŚĆ

Król umiera i królowa płacze.

Serce pęka.

(za: E. Mistewicz)

PROSTOTA + ILUSTRACYJNOŚĆ + NARRACYJNOŚĆ = SUGESTYWNOŚĆ x 3

Praca socjalna w ujęciu narracyjnym

Pani Anna zaczęła od najpilniejszych spraw. Pomogła rodzinie złożyć wniosek o zasiłek oraz zorganizowała pomoc w postaci paczki żywnościowej. Dzięki współpracy ze szkołą Jacek został objęty programem dożywiania, więc codziennie mógł zjeść ciepły obiad w szkolnej stołówce.

Dla pracownika socjalnego była to jedna z wielu historii. Niewielki krok po kroku – rozmowa, wniosek, telefon do szkoły, kolejne spotkanie. Z takich właśnie małych działań często składa się realna zmiana w życiu ludzi.

Warunki dobrej narracji (Giancarlo Dimaggio)

- Jest ujęta w formę sekwencji zdarzeń
- Odnosi się w sposób jawny do stanów zewnętrznych, doświadczeń emocjonalnych
- Jest dostosowana do kontekstu interpersonalnego
- Jest tematycznie spójna
- Dostarcza wiedzy
- Oferuje system interpretacji emocji i stanów ciała w kontekście wydarzeń

(za: E. Mistewicz)

5 głównych elementów dobrej narracji

- **Pasja**
- **Personalizacja**
- **Antagonista / problem / konflikt**
- **Chwila świadomości pozwalająca na odniesienie zwycięstwa**
- **Zwycięstwo!**

(za: E. Mistewicz)

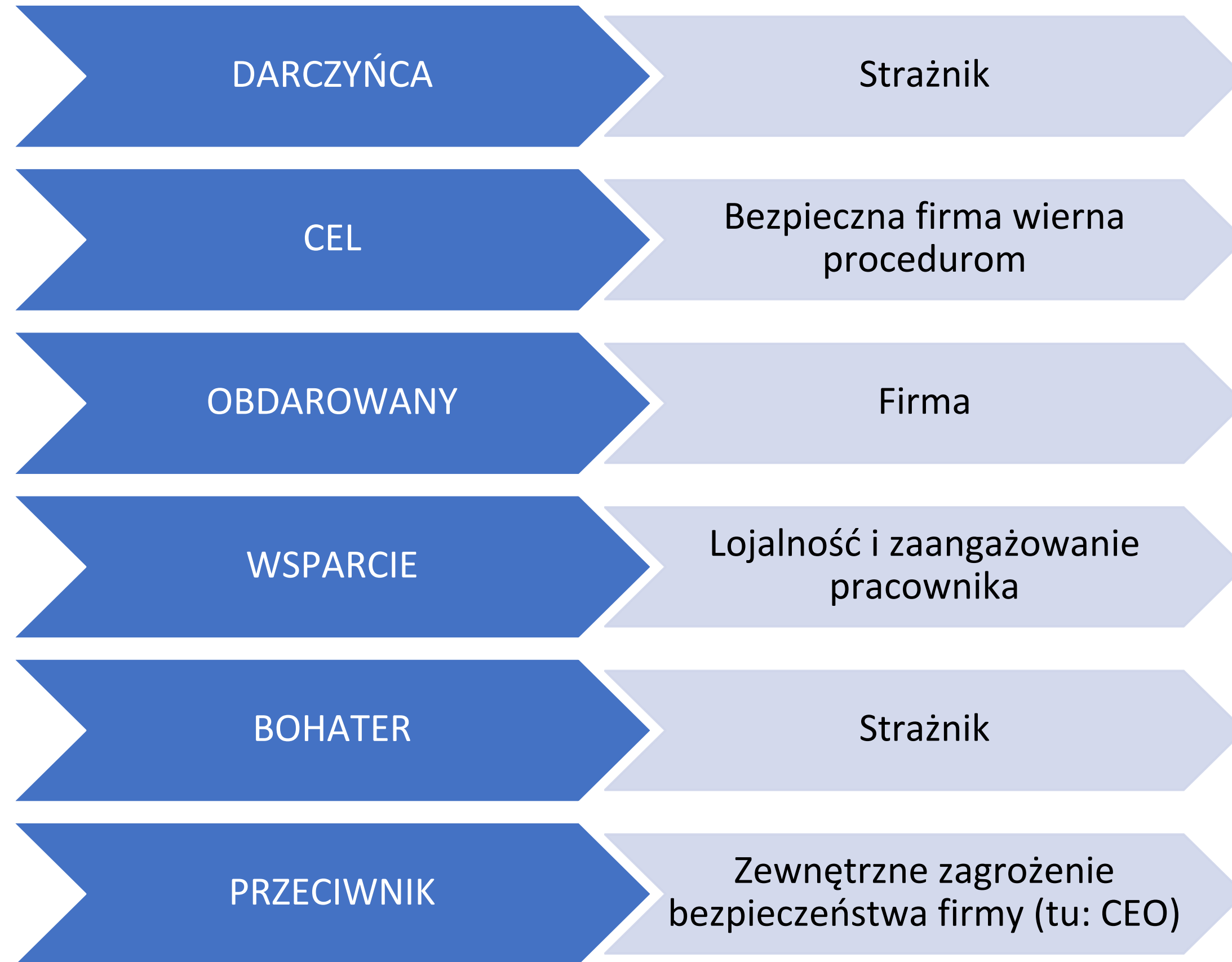
Model opowieści

(na podst. K. Fog, C. Budtz i in.)

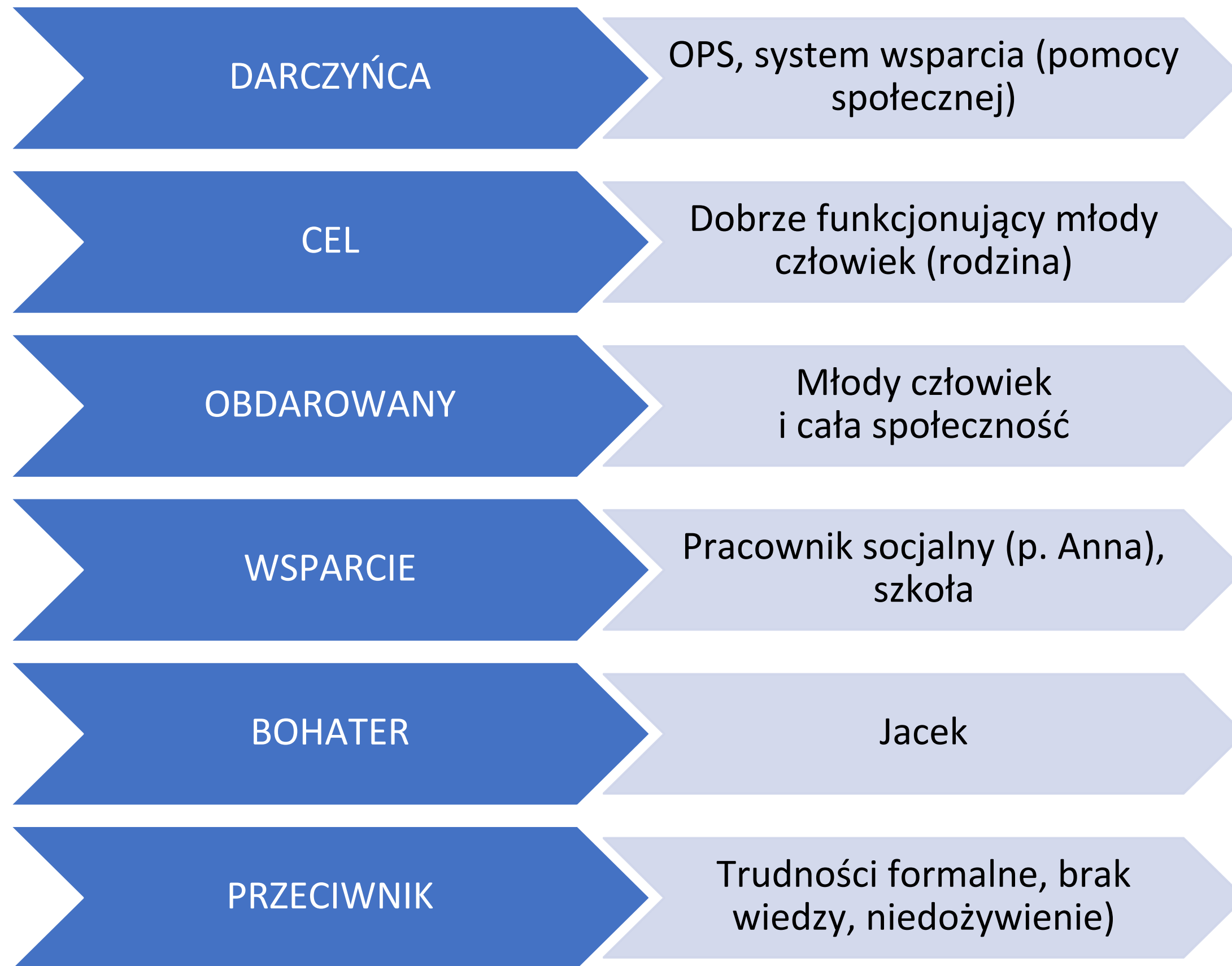
Model opowieści

(na podst. K. Fog, C. Budtz i in.)

Model opowieści

(na podst. K. Fog, C. Budtz i in.)

Przyciągający tytuł

Zdarzenie: Śnieg, który spadł w maju i czerwcu strasznie poniszczył lasy w Tatrach

Czy to dobry tytuł? Może prościej: „**Majowy i czerwcowy śnieg...**” albo „**Wiosenny śnieg...**”.

„Strasznie poniszczył...” => zgrzyta... Może „**spustoszył**”?

„**Wiosenny śnieg spustoszył lasy w Tatrach**” - lasy w Tatrach są głównym bohaterem, a znalazły się na końcu....:

Może więc „**Lasy w Tatrach zostały spustoszone przez wiosenny śnieg**”...?

Ale to „zostały”... Usuńmy może ten łącznik i mamy:

„**Lasy w Tatrach spustoszone przez wiosenny śnieg**”

(za: W. Pisarek)

Przyciągający tytuł

Śnieg, który spadł w maju i czerwcu strasznie poniszczył lasy w Tatrach

Lasy w Tatrach spustoszone przez wiosenny śnieg

(za: W. Pisarek)

Przyciągający tytuł

Pospolite ruszenie mieszkańców

Burmistrz X może zostać odwołany

1000 podpisów pod wnioskiem o referendum w sprawie odwołania burmistrza

(za: S. Kordasiewicz, T. Ołdak)

Przyciągający tytuł (od ilustracji do narracji)

Czarne chmury na horyzoncie

Potężny sztorm zagraża małej wiosce rybackiej

Mała wioska ocalona od potężnego sztormu

Przyciągający tytuł

Nieoczekiwane konsekwencje

Jak wygrać z

Pomóż zmienić

Najgorsze błędy, które popełniasz

Sprawdź czy wiesz więcej, niż

Quiz: Sprawdź czy jesteś

Wszystko, co musisz wiedzieć o

5 sposobów na.....

Poznaj sekret

Porady medialne G. Orwella

1. Nie używaj metafor i innych figur, które już widziałeś w druku.
2. Nigdy nie używaj długiego słowa, jeśli możesz zastąpić je krótszym.
3. Jeżeli możesz usunąć jakieś słowo, zawsze je usuń.
4. Nigdy nie używaj strony biernej, jeśli możesz ją zastąpić czynną.
5. Nigdy nie używaj zagranicznego słowa, pojęcia naukowego albo żargonowego, jeśli można znaleźć jego odpowiednik w języku codziennym.
6. Złam dowolną z powyższych zasad, jeśli w innym przypadku miałbyś powiedzieć coś niestosownego.

(za: A. Phillips)

Dziękuję za twórczą pracę!

**Kontakt:
L.Lotocki@uw.edu.pl**

Bibliografia

- J. Bralczyk, *Język na sprzedaż czyli o tym, jak język służy reklamie i jak reklama używa języka*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2004.
- K. Fog, C. Budtz, P. Munch, S. Blanchette, *Storytelling. Narracja w reklamie i biznesie*, Warszawa 2011.
- C. Gallo, *Steve Jobs. Sztuka prezentacji*, SIW Znak, Kraków 2011.
- R. Guzowski, *Administracja publiczna w mediach społecznościowych*, Presscom, Wrocław 2015.
- S. Kordasiewicz, T. Ołdak (red.), *Wystąpienia publiczne. Kontakty z mediami. Spotkania*, Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa 2013.
- J. Miodek, M. Maziarz, T. Piekot, M. Poprawa, G. Zarzeczny, *Jak pisać o Funduszach Europejskich?*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2010
- E. Mistewicz, *Marketing narracyjny. Jak budować historie, które sprzedają*, Wydawnictwo HELION, Gliwice 2011.
- K. W. Mortensen, *Sztuka wywierania wpływu na ludzi. Dwanaście uniwersalnych praw skutecznej perswazji*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2006.
- A. Sułek, *Ogród metodologii socjologicznej*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2002.
- M. Szyszka, *Kształtowanie wizerunku instytucji pomocy społecznej w mediach*, Instytut Rozwoju Służb Społecznych, Warszawa 2013.
- M. Szyszka, *Obraz pomocy społecznej w dyskursie medialnym, praktykach komunikacyjnych instytucji i przekonaniach jej przedstawicieli*, PWN, Warszawa 2025.
- D. Tworzydło, P. Kuca, *Relacje z mediami w samorządach - teoria i praktyka*, Newsline, Rzeszów 2010.
- A. Phillips, *Good writing for Journalists*, Sage Publications Ltd, 2007.
- W. Pisarek, *O mediach i o języku*, Universitas, 2007.